

Inštitut za psihologijo ter interdisciplinarne študije kot intelektualni izziv razvoja znanosti v Sloveniji

VELKO S. RUS

Ob 30-letnici smrti je bil od 27. do 28. septembra 1996 v Ljubljani simpozij z naslovom življenje in delo Mihajla Rostoharja.

Sekcija za psihologijo ter interdisciplinarno družboslovje Društva T. G. Masaryk za filozofsko antropologijo, etiko ter za socialne in humanistične znanosti je omenjeno priložnost izrabila za predlog, ki je morda velikega pomena za (nove) možnosti interdisciplinarnega znanstvenega razvoja.

Gre za predlog, ki izhaja iz zamisli in velikih začetnih uspehov Društva T. G. Masaryk za filozofsko antropologijo, etiko ter socialne in humanistične znanosti. Predlog pa izhaja tudi iz dela sekcije za psihologijo ter interdisciplinarne študije ravnokar omenjenega društva. V okviru omenjene sekcije, ki je bila sicer zelo kratek čas (od konca simpozija o Rostoharju pa nekje do srede meseca novembra) poimenovana po M. Rostoharju, obstaja in je že približno leto in pol dejavna tudi delovna skupina, ki se ukvarja z "Rostoharjevimi študijami" (M. Rostohar se je poleg psihologije ukvarjal še s sociologijo, filozofijo, logiko, lingvistiko, zgodovino, nacionalnim vprašanjem in s politiko). Na simpoziju z mednarodno udeležbo ob 30-letnici Rostoharjeve smrti so bili tudi od nekaterih eminentnih udeležencev srečanja izraženi predlogi, naj se tovrstni Rostoharjevi simpoziji nadaljujejo ter naj se omogoči nadaljevanje raziskav, povezanih z Rostoharjevim življenjem in delom oziroma s področji, s katerimi se je Rostohar ukvarjal.

Zakaj tak predlog in kakšna je vsebina predloga sekcije Društva T. G. Masaryk? Ime T. G. Masaryk je "skupni imenovalac" večjega števila ljudi, organizacij in dogodkov, ki so povezani s slovensko znanostjo, kulturo in drugimi vsebinami nacionalnega pomena, hkrati pa je bilo njihovo življenje in delo (ne)posredno povezano z življenjem in delom T. G. Masaryka. Lahko celo rečemo, da brez T. G. Masaryka njihovo delo ne bi bilo tako uspešno. Drznem si reči oceno, da med take osebnosti poleg ostalih spadajo tudi ROSTOHAR, PLEČNIK in še drugi.

Hkrati je T. G. Masaryk društvo, ki si kot prvo v Sloveniji zastavlja interdisciplinarno povezovanje različnih družboslovnih in humanističnih področij, filozofije in psihologije. To je eden od razlogov, da ravno Društvo T. G. Masaryk oziroma njegova sekcija za psihologijo ter interdisciplinarne (družboslovne) študije predlaga ustanovitev inštituta za psihologijo ter interdisciplinarne študije. Šlo naj bi za vsa interdisciplinarna področja, ki so povezana s psihologijo, s posebnim poudarkom na družbenih in humanističnih vedah ter na filozofski antropologiji in etiki. Poleg tega naj bi bilo interdisciplinarno povezovanje tudi popolnoma samostojno področje dela.

Zato naj bi inštitut združeval delo psihologov, sociologov, filozofov, zgodovinarjev, lingvistov, ekonomistov, etnologov, antropologov, pravnikov in še koga.

Ker se M. Rostohar prišteva tako k češkim kot k slovenskim znanstvenikom, predlagamo, da ima tudi tovrstni inštitut mednarodni značaj (češko - slovenski), s težnjo sodelovanja in povezovanja ne le znanstvenega področja češke in slovenske znanosti, ampak tudi njunega vključevanja v druge srednjeevropske (M. Rostohar je deloval tudi v Gradcu, Leipzigu, na Dunaju) in širše povezave.

Razlogi za oblikovanje inštituta:

- V Sloveniji še ni inštituta, ki bi pokrival psihologijo kot teoretično, eksperimentalno in uporabno vedo (v vseh sodobnih vidikih). Ker je bil ravno M. Rostohar ustanovitelj oddelka za psihologijo na Filozofski fakulteti v Ljubljani, naj se novi inštitut imenuje po njem. Inštitut naj bi se ukvarjal tudi z doslej zanemarjenimi področji, kot so npr. conflict management, tehnike pogajanj in posredovanj itd. Inštitut bo dostojen imena M. Rostoharja, če se bo na moderen način soočal s sodobnimi teoretičnimi, eksperimentalnimi in uporabnimi izzivi psihološke stroke.

Kot poseben izziv za inštitut naj bi bilo oblikovanje nove "paradigme" znanja: sociopsihologije, ki naj bi predstavljala sintezo psiholoških in različnih družboslovnih vsebin in metodoloških pristopov.

- Prav tako ni inštituta ali raziskovalne organizacije (z izjemo Društva T. G. Masaryk), ki bi si za svoj delovni cilj zastavljala ravno interdisciplinarno sodelovanje različnih strok.

- M. Rostohar je bil znanstvenik, ki se prišteva tako k češki kot k slovenski znanosti, zato je najbolj primerna personifikacija znanstvenega sodelovanja med obema državama.

- Bil je ustanovitelj Univerze v Ljubljani, (današnje slovenske univerze), ustanovitelj oddelka za psihologijo na FF v Ljubljani, prvi predsednik Društva psihologov Slovenije pa tudi ustanovitelj oddelka za psihologijo na univerzi T. G. Masaryka v Brnu ter ustanovitelj prvega psihološkega eksperimentalnega laboratorija v Pragi.

- Kljub zaslugam, ki jih je imel Rostohar za ustanovitev slovenske univerze, v Sloveniji še ni univerzitetne institucije, ki bi bila poimenovana po njem. Hkrati bi bil inštitut za interdisciplinarno povezovanje strok sinteza tega, kar v okviru posamičnih strok ponuja Univerza v Ljubljani, katere ustanovitelj je ravno M. Rostohar.

- Je eden od pomembnih simbolov sodelovanja ne le med Češko in Slovenijo: je tudi simbol srednjeevropskega in širšega evropskega sodelovanja, znanstvenega in kulturnega povezovanja. ("Jedro inštituta" naj bi pomenilo osnovo za nadaljnja srednjeevropska in evropska in širša znanstvena sodelovanja in povezovanja.)

Če pa bi obstajali resni zadržki, da se inštitut poimenuje po M. Rostoharju, je problem zelo enolično rešljiv: imenuje naj se INŠTITUT ZA PSIHLOGIJO TER INTERDISCIPLINARNE ŠTUDIJE, v njegovem okviru pa bo vsekakor delovala močna skupina za Rostoharjeve študije, ki bo kot taka skušala vzpostavljati tudi mednarodno sodelovanje na različnih ravneh.

Cilji inštituta:

- Študije Rostoharjevega življenja in dela ter študije, ki so povezane z Rostoharjem, zlasti vloga in pomen T. G. Masaryka za Rostoharjevo delo.

- Razvijanje in povezovanje vseh tistih posamičnih ved, s katerimi se je ukvarjal tudi Rostohar: psihologija, sociologija, filozofija, logika, lingvistika, narodno vprašanje itd.

- Razvijanje vseh obstoječih področij psihologije kot teoretične, eksperimentalne in uporabne vede. Soočanje s sodobnimi vprašanji sodobne psihologije.

- Razvijanje novih interdisciplinarnih znanj, metod in paradigem, ki so povezani s psihologijo, tudi socialno antropoloških pristopov. Oblikovanje sociopsihologije kot sinteze različnih psiholoških in družboslovnih vsebin ter metodoloških pristopov.

- Razvijanje različnih interdisciplinarnih znanj, izhajajoč iz filozofije, sociologije, zgodovine, lingvistike, logike, ekonomije, antropologije in drugih pristopov.

- Razvijanje različnih vrst in oblik češko-slovenskega, srednjeevropskega, evropskega in širšega sodelovanja na področju psiholoških ter interdisciplinarnih študij. Po-

vezovanje in razvijanje sodelovanja z že obstoječimi slovenskimi, češkimi, srednje-evropskimi in evropskimi organizacijami, ki imajo podobna področja dela.

- Evropska usmeritev inštituta naj bi pomenila povezovanje z evropskimi organizacijami že omenjenega značaja ter izvajanje študij, ki so povezane s socialnimi, kulturnimi, ekonomskimi in drugimi vprašanji duhovne kulture srednjeevropskega in evropskega prostora.